

פרשת תרומה

את"ת 1234567

ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו
 לפי. תמוה וכי מאין יקחו אם לא
 מהמנדבים. ודוחק לומר שהוא להורות שאין
 להוציא בדיינים, דהא במצות צדקה נמי אין
 יוצאין בדיינים וגם אין כופין [עיין תוס'
 כתובות מט ב ד"ה אכפייה], ומ"מ לא נאמר
 זה. ונראה שהוא משמיענו שרק הנדיבים נצטוו
 במצות התרומה, ולאחרים שאין לבם נודבם
 אין רוצה הקב"ה לצוות להם, ואף אם יתנו
 באופן שלא בנדבת הלב אלא ע"י איזה סיבה,
 אף שנחשב מצוה, מ"מ יקבלו שכר רק כאינו
 מצווה ועושה. וכן אני אומר בהא דמנחות דף
 צ"ט ע"ב אמר ר' שמואל בר נחמני א"ר
 יונתן פסוק זה [לא ימוש וגו' והגית בו יומם
 ולילה] אינו לא תובה ולא מצוה אלא ברכה
 ראה הקב"ה את יהושע שדברי תורה חביבים
 עליו ביותר א"ל הקב"ה יהושע כ"כ חביבין
 עליך ד"ת לא ימוש סה"ת הוה מפיק, ולכאורה
 תמוה וכי זהו ברכה שלא תשכח התורה, דהא
 אדרבה מצינו דדואג נענש בשכחת התורה
 [סנהדרין קו ע"ב], וזה שאין עונשין אין זה
 ברכה. ולכן צ"ל שליהושע שכ"כ חביבין עליו
 ד"ת לו צוה השי"ת שלא ימוש מפיו אף
 לרשב"נ א"ר יונתן, ורק אלו שאין חביבים
 עליהם ד"ת הם אינם ראויין שיצוה להם השי"ת
 שילמדו תורה כל העת, ולכן אף אם ילמדו
 בלא חשק ואהבה גדולה ידונו על יותר מפרק
 כאינו מצווה ועושה. ולכן כל אחד ישתדל
 ללמוד בחשק גדול ובאהבת התורה והשי"ת,
 וכן הוא בכל המצוות שלא נאמר בהם שיעור,
 שאותה המצוה נצטוה בה ביותר.
 ועשו לי מקדש [כה ח]. לכאורה הקדושה
 הוא מהשראת השכינה שזה עושה

ויקחו לי תרומה [כה ב]. לכאורה תמוה לשון
 ויקחו הא לקחו ברצונם הטוב שלא
 בכפייה, כמפורש בקרא [להלן לה כב] נדיב
 לב, ומרבים העם [לו ה]. אבל אפשר לומר
 לפי מה שבארתי שבמצות צדקה וגמ"ת והשראת
 שכינה לא סגי בזה שיקיים מצד ההכרח, לומר
 שאין רצוני אבל מה אעשה שהקב"ה גזר עלי,
 אלא צריך שירצה ממש ליתן גם מצד טבעו,
 וזה צריך האדם לפעול על כח היצר שלו שגם
 מצד יצרו יתרצה ליתן, וזהו ויקחו, שביצרו
 הטוב ולמוד תורתו ומעשיו יפעול שטבעו יהיה
 טוב ובמדות טובות, ולכן על נתינה ברצון
 הטוב שייך לשון ויקחו שיקח מכח היצר שלו
 שג"כ יכוף אותו עד שיתרצה ממש.

אוצר החכמה

שם לכאורה היה צריך לומר ויתנו, כיון שאין
 כופין אלא מאת אשר ידבנו לבו. ונראה
 דהוא למה שבארתי שהקב"ה לא רצה שיבנו
 המשכן אלא מאלו שנודבים מחמת שידועים
 שאין הכסף והזהב שלהם אלא של הקב"ה,
 שלו הכסף והזהב רק שנתן בידו לפקדון,
 ושיהיה בידו שלא ליתן, ונמצא כשנותן אינו
 נותן בהקנאה כאדם שנותן מתנה משלו אלא
 כמניח להגבאים ליקח את דבר שאינו שלו,
 ונמצא שהוא כלוקחים ממנו בעצמם ולא כנותן
 להם. וכן בארתי בתרומה בהא דטוה"ג אינו
 ממון לקנות אגב קרקע [ב"מ יא ב] שהוא
 מטעם שאין התורם כנותן ומקנה אלא כמניח
 לכהן ליקח את שלו. ובמשכן הוא קפידא בדוקא,
 וכמו שאמר דוד בנדבת ישראל למקדש ומידך
 נתנו לך [דה"א כט יד]. ומוה יש לכל אדם
 ללמוד גם בצדקה להחשיב שנותן לצדקה את
 שאינו שלו שיחשב כלקוחה.